

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Soluuntur obiectiones contra supradicta. Cap. XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

quàm diu vellent ; respondebant, si opus erat, vel dando consilium, vel consolando, & ad spè erigendo, aut bene facta ab iis probando, & laudando: tepidos, & negligentes benignissimè, verbis mitissimis, paucis, sed efficaciter prolatis, excitando : sine vllâ acrimonîâ sermonis, aut minarum vel seueritate vultus, eo modo, quo Medici solent suadere grauius infirmis, salutarium medicinarum vsum. Defectus eorum antea rescitos non commemorabant, nec exprobrabant. Quod si eos ipsi commemorassent subditi, tunc, & non antè, ad eorum fugam mansuetè hortabantur. Denique nil eiusmodi ex supradictis adhibebant, quod tunc poterit, non modo perturbare, sed etiam contristare & confundere subditum. Ideo què etiam tepidi, & dyfcologi, discedebant læti, & contenti, & cum desiderio semper se & sua syncerè Superioribus manifestandi, vi re ipsa manifestabant.

Secundo, Nil tunc de alio subdito dicebant, ne quidem indirectè, quod si ille alius resciuisset, contristari potuisset. Ideo subditi non timebāt sui accusationes factas ab aliis in ratione conscientie, sed illas solas, quæ alio tempore fieri solent à iudicis, vel aliis.

Tertiò, Pronociales, notatos à se, vel auditos ab aliis, defectus ; non dicebant subditis tunc, dum exigebant rationem conscientie, etiam si tunc rogarentur, sed dicebant se, si quid dicendum foret, dicturos, postquam ab omnibus rationem conscientie accepissent. Et ita in ipso visitationis sine interrogato prius subdito, an vera essent, quæ de eo sibi dicta sunt, eiusque responso audito sine interpellatione, dicebant amanter & mansuetè, quicquid dicendum iudicabant, & dimittebant subditum non exasperatum suo modo cum illo loquendi.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

Soluntur Obiectiones contra supra dicta.

Quod si quis obiecerit, teneri Superiores etiam seueritatem adhibere in puniendis subditorum defectibus, eosque durissimè tractare, dum vident id necessarium esse. Ideo Heli grauius à Deo punitus est, quia blandè filiorum correxit defectus, cum debuisset eos ferire, vt ait S. Gregorius Pap. magis indignari, vt scribit S. Basilius, domo ei eicere, vt putat S. Hieronymus, & verbis prius affectos à conspectu suo amouere, & exheredare, vt dicunt in lib. I. Regum Theodoretus, & Procopius: quod quia non fecit, putant esse damnatum. S. Augustinus, & Gregorius Papa. Possunt ergo Superiores etiam tempore rationis conscientie duriter tractare dyfcologos, modis supra improbatis. Respondeo: Certum est posse, & debere Superiores

duriter tractare dyfcologos, sed non tunc, quando non est aptum tempus, & non tunc, quando est hoc eis vetitum, acceptà ab ipso Deo autoritate, & à Sede Apostolica, id verandū. Cum ergo Societas, & Superiores nostri, Vicarij Dei, a Deo habentes autoritatem Statuta Societatis condendi, in Ordinationibus suis, & à Societate aliquoties in Congregationibus Generalibus approbatis, & à Sede Apostolica non semel confirmatis, veruerint, duro, & Iudicum proprio modo tractare omnes, ac proinde etiam dyfcologos, dum reddunt rationem conscientie, sed non nisi paternè, blandè, & amanter. Et vt subditi cum solatio abeant, & cum desiderio sapius ad similem manifestationem sui redeundi, & ne ex modo agendi duro & aspero, (etsi illum ex se mereantur dyfcologi) Superiorum, reddatur odiosa manifestatio conscientie; ideò malè faciunt illo tempore durè suos tractando, quia faciunt contra Dei voluntatem, sibi per Superiores Societatis, & per totam Societatem, & per Sedem Apostolicam, declaratam sapius Habent Superiores, pro durà & iudiciali dyfcologorum tractatione totum annum, quo id eis vetitum non est: tunc, si ita opus est, eos durè tractent, paternè tamen: & tempus rationis conscientie pro suani, & paterno tantum subditorum auxilio semel vel bis in anno à Societate ad vnam horulam destinatum, non contaminent iudiciali & seuro exagitandi misellos infirmos modo, paternas medicinas mendicantes à Spiritualibus Medicis, qui simul sunt eorum Patres. Nouit enim bonus Medicus, inquit S. Ambrosius, epist. ad Herontianum, quæ esca cui apta sit infirmitati, & cui tempori ad profectum valetudinis. Quod si importunè aliquis accipiat, aut non conuenienter, implicatur periculo. Ait Poëta:

Temporibus medicina valet; data tempore profunt, Et data non apto tempore vna nocent.

Sanè si Medici non adhibent seuerum curatio nis genus, per venæ sectionem, aut inuentionem cauterij eo die, quo luna iuxta Ephemeridum doctrinam tempus indicat esse ineptum, & noxium; simili modo Spirituales Medici, à durà & seuerà curatione spiritualium morborum abstinere debent tunc, dum id verat Maiores & doctiores Medici, & certiorum Ephemeridum à Sede Apostolica approbatarum Scriptores: vt fuerunt præter S. Ignarium, Præpositi Generales, ac Superiores plerique à S. P. N. Ignatio recepti, educati, & immediatè gubernati, qui vel Gongregationibus Generalibus interfuerunt, vel Ordinationes ab iis approbatas magnà veneratione receperunt, & sunt executi, ac iuxta illas non iudicialiter, sed paternè à subditis rationem conscientie exigebant.

Porro si quis quarat primò, Itane hoc vniuersaliter accipiendum est, vt nunquam debeat Superior in ratione conscientie subditum monere de defectibus, aliunde antea cognitis,

112. 1.5. ep. 23. ad Herontianū. Quid de remed. amor.

113.

107. 108. 17. in ang. 10. 16.

109. r. demo. erat. in alp. feto.

110.

111.

est tunc ab ipso subdito non manifestatis?

Respondeo, posse etiam tunc id facere, si Superior sit valde charus subdito, & se ab eo valde amari sciat, nec non si prudenter presumpserit, spectata tum dispositione presentis subditi, tum conditione eius defectuum, subdito se per hoc non redditurum odiosam manifestationem conscientiae: & si hoc Superior praestiterit, modo non iudiciali, & truculento, sed paterno, hoc est, ut Ordinatio iubet, & explicat, *suaviter, blandè, & amanter*, & eâ ratione, ut modus tunc à subdito servatus, speretur eum attracturus, ad redeundum postea libenter, & sapè cum sui manifestatione Superioribus faciendâ. Quia tamen non omnes Superiores sunt chari subditis, nec tam suaves & circumspècti; & quia facilè etiam suaves devenire possunt ad acerbam subditi & contentiosam tractationem, ac confusionem, si duriusculum à dyfcòlo subdito audient responsum, idè loquendo communiter, & ut plurimum, securius est, ad aliud tempus id reicere: nisi ipse subditus ultro, & ex corde inler, ut tunc potius, quam alio tempore, ei defectus omnes eius, aliunde etiam resciti, indicentur. Tunc enim volenti non fiet iniuria, si pulchro, & suavi modo id Superior, tanquam Pater faciat, & non tanquam Iudex, vel peius, quam Iudex, iram verbis, oculis, sono vocis, gestibus exèrendo. Benè enim dicebat S. Bernardus: *Vbi resonat vtrinq; modestia, dulce est colloquium, vbi vel ex parte alterâ, vitile: vbi ex neutrà permiciosum. Vbi enim hinc inde duritia sonat, iurgium est, non correctio, nec disciplina, sed rixa: ut deceat magis interim dissimulare Prælatum.*

l. 3. c. 6.
vica.

114.

Si queras secundò. An non possunt tunc à Superiore in aliquo libro, vel chartâ annotari defectus aliorum, qui à reddente rationem conscientiae Superiori de aliis ex bono zelo manifestantur?

Respondeo, posse id tunc quoque fieri. Sed ne odiosa reddatur manifestatio conscientiae, non presente illo, sed vbi eâ absolutâ discesserit, annotandi sunt: nisi fortè reddens rationem conscientiae fuerit talis persona, in quâ non timenda sit vlla prorsus offensio. Securius tamen est id facere, postquam ille discesserit. Idè circumspècti Superiores non permittunt, ut, dum vnus reddit rationem conscientiae in Superioris cubiculo, aliquis alius extra expectet, eandem ob causam immediatè intraturus, postquam alter exiuerit: tum quia hoc parit varia incommoda & suspiciones, si quis diu detineatur apud Superiorem, tum quia eo tempore Superior potest liberè auditos de aliis defectus, scripto annotare, quois, qui ab eo immediatè dimissus est, vocat alterum, in suo cubiculo, vel alibi, remotè à portâ cubuli Superioris tunc existentem. Ita res securius & suavius ex vtraque parte fiunt, sine periculo, & occasione suspicionum, & discursuum,

Post hæc scripta, & ut opinor euidenter eè nostro Instituto probata, quò èssè secunior, in compendium redactas meas resolutiones supra positas, & infra (ad rem lectori melius inculcandam) repetitas, nisi R. P. N. Generali Mutio, his ipsis verbis, quæ hic inseram statim, & resolutionem eius meis dictis conformem accept Glacij Anno 1640. 31. Martij.

Quæritur primò. An Superiores Societatis, tam immediati, quam mediati, rectè facerent, si modis infra scriptis vterentur in exigendâ ratione conscientiae à Subditis, iuxta Constitutiones Societatis?

Primò. Datâ operâ ante tempus exigendâ rationis conscientiae colligere & inquirere omnes defectus subditi, qui poterant aequè benè, & suavius emendari, & puniri (si opus fuisset) multò ante tempus reddendæ rationis conscientiae, vel alias, vel tempore, seu occasione colloquij, præscripti in Reg. 26. Præpositi & Reg. 25. Rectores, ut eos dicant Subditis, tunc, dum exigent ab eo rationem conscientiae.

Secundò. Subdito ipsi, vel coram aliquo alio, absente subdito, mimari tempus rationis conscientiae, à se, vel à mediato Superiore exigendâ, tali loquendi modo, & gestu, ut qui has minas audit, nihil aliud possit apprehendere, quam subditum illum benè (ut dici solet) à Superiore lotum iri, tunc dum reddet rationem conscientiae suæ.

Tertio. Datâ operâ, tempore illo, quo redditur ratio conscientiae, subditum referuare, pro exigendâ ab eo ratione conscientiae vltimo loco, & hunc finem alicui alteri significare, ut interim Superior, quam plurimos eius defectus expiscetur ab aliis, prius suam conscientiam manifestaturis, quò hac ratione copiosorem habeat materiam, subditum illum exagitandi, & mortificandi, dum reddet rationem suæ conscientiae.

Quartò. Subdito post redditam rationem conscientiae, vel non roganti, vel roganti Superiorem, ut eum moneat, si quid in eo emendandum sit, nullum ei defectum indicare, & quandoque dicere, se nihil habere contra eum, cum tamen certò sciat subditus, se esse in malâ opinione apud eum Superiorem, eò, quò sciat à Superiore illo, suos defectus coram aliquo alio, vno vel pluribus, esse manifestatos, & improbatos, & etiam eos ibidem eo absente coram aliquo commemorari, cum indignatione Superioris.

Quintò. Auditos subditi defectus eo non interrogato, nec prius audito (credendo veros esse & merito delatos) subdito exprobrare, & quidem verbis asperis, & iram vultu, gestu, sono vocis spirantibus, & valde purgentibus. Eodem tempore mimari iracundè subdito dimissionem, & amotionem à studiis, vel dilationem Sacerdotij, vel Professionis, aut aliquid tale, quod subditi metuunt valde.

Sextò. Volenti subdito se purgare, non permittere vllam sui purgationem, sed silentium imponere.

Septimò. Subditum ad singula puncta in Instructione de reddendâ ratione conscientiae, in libro Regularum posita, dicentem, sarcasmo perstringere, & quasi irridere, dicendo ironicè hæc & similia verba: O vos, estis sanctus: Ego non sum tam perfectus &c. idè, profert.

ferre certo quodam vocis tono, qui manifestè irrisio- nem, & sarcasum spirat, non laudationem, vel ani- mationem subdit.

Octavo. Labere subditum, ut in Superioris eiusdem rubrica disciplinam faciat, ob defectum tunc ei indica- tum.

Nono. Postquam subditus non dycolus, nec pro tali habitus in Communitate, sed bona fama, dixit, qua di- cenda habuit, de se, vel pro se, illi non credere, sed dicere ei, nulla existente probabili coniectura, quòd se non a- periturum sincere, & quòd habeat casus reservatos occul- tatos, eoz, id negante, dicere ei, quòd mentiatur, & quòd non sit alius, nisi ille, pro quo absolvendo dederat licentiam Confessario Domus, ut quendam, etsi sibi non nominatum, ab eis absolueret; & sic subditum talia ne- gationem cum indignatione à se ablegare.

Decimo. Subdito, dum indicat Superiori defectum alterius (qui in illo domicilio palam existimatur esse ceteris charior Superiori, etsi non habeatur à Commu- nitate ceteris melior, & magis observans Regularum) non credere, sed statim exandescere contra deserentem illum alterius chari defectum, eumq, excusare, & defendere, cum magna verborum & gestuum vehe- mentia.

Vndecimo. Accepta ratione conscientie in solâ Cõ- fessione Sacramentali, expetit à subdito, & concessa à Superiore, exigere ab illo, ut aliquid (quòd antea non potuit recitare, notam sibi tamen, sed non notos sibi au- thores, & cooperatores facti) extra Confessionem de se, vel de alio dicat, quòd alioqui dicere non tenetur ad valorem Confessionis, & ad obtinendam absolutionem. Sed dum tantum id Superior exigit, ut recita à subdi- to extra confessionem possit punire in foro exteriori de- linquentes.

Duodecimo. Revelare delato, vel alteri eius nomen, qui aliquem Superiori detulit in tali casu, in quo non est necessarium ad emendationem manifestati à dese- rente defectus, deserentem nominare, & si is nominaretur graue odium, & invidiam apud delatum, & ami- cos delati, incurreret.

Decimotertio. Post acceptam ab aliquo rationem conscientie, dicere alteri, de eo, qui eam reddidit: O be- ne illum laui. Recordabitur mei diu, docui illum mores, & his similia: ex quibus & is, qui talia audiuit, agno- scit subditum illum esse malè tractatum à Superiore in manifestatione conscientie: & timere potest, ne idem Superior de se dicat aliis similia, in simili occasio- ne.

Decimoquarto. Coram subdito in ratione conscien- tia dicere defectus alterius subditi, in talibus circum- stantiis, in quibus non est vlla necessitas illos ei dicendi, qualis esset, exempli gratia, ut se subtrahat à conuersa- tione cum tali, ne ab eo inficiatur, malis dictaminibus &c. sed merè id dicere quia habet Superior notam alii antipathiam cum altero illo subdito.

Decimoquinto. Laudare aliquid in subdito ratio- nem conscientie reddente, aliam tamen nationem, vel personam carpere, dicendo hec, & his similia verba: Placet mihi in vobis hac res N. bona est, nisi eam didi- cisset à tali natione N. vel à tali personâ N. tali vitio

N. laborante, nominando & defectum, v.g. politicâ, & personam, & nationem.

Decimosexto. Antiquos defectus, antea sufficienter à se, vel ab alio Superiore punitos, exprobrare aliam vti- litatem subdito ex hac exprobratione non allaturos, nisi ut magis confundatur, & plenus confusione abeat.

Respondit Pater Noster: Quid ad hoc questum quo ad omnes suas partes respondendum sit, satis constat ex Instructione 11. de hac ipsa materia. Optima regula in hoc toto negotio est, ne quid omnino fiat, quo subditi à suâ aperiendâ conscientia deterreantur. At- qui omnes supradicti modi valdè deterrent ab aperiendâ conscientia.

Quasiui secundo. Quid respondendum est tali Superi- ori, si consilium hac in re petens, ostenderet necessariò adhibendos esse in exigendâ ratione eor, conscientie modos suprascriptos; tum quia dicit lenitate Superioris fieri deteriores subditos, tum quia aliis modis, ait, non posse promoveri tam amplè disciplinam Religiosam, nec iu- uari solidè subditos, & plenè.

Respondit ad hoc: Optimi iuuatorum subdi- torum modi sunt, qui maximè conformes sunt Spiritui Societatis, & mediis ab eâ præscriptis: curandūq, in- primis est, iuxta Reg. 33. Summarij, ut in spiritu amo- ris, & non cum perturbatione timoris procedatur.

Denique modus accipiendæ rationis con- scientiæ positus post Regulas Prouincialis, confir- mat meas doctrinas traditas hic de hac re. Sic enim ibi Prouincialibus præscribitur, & idem procul dubio ab aliis Superioribus seruân- dum est.

Eam (in accipiendâ ratione conscientie) sua- nitatem teneat, ut illa omnia non tanquam iudex exi- gere, sed ut benignus Pater ob subditi consolationem cognoscere, velle videatur. Et cap. 14. Regula Prouincialis 122. sic præscribitur: Post visitatum templum & sacristiam, ad visitationem persona- rum accedat, & curet, ut omnibus beneuolum se exhibeat, ne alicuius mentem subeat suspicio, quòd ob simi- stras aliquas informationes, minus hilarem vultum ipsis ostendat.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Resoluntur aliqua dubia circa exigendam rationem conscientie.

QVeres quartò. Quid sit faciendum Superio- 115
ri, qui nouit subditum, à quo accepturus est rationem conscientie, non daturum sincerâ conscientie rationem? Respondeo. Cum hanc noti- tiam Superior habeat de subdito, antequàm ab eo rationem conscientie accipiat (alioqui nõ sciret illum eam rem celaturum) multò antè debet cum subdito hac de re agere, eum exami- nando: & cum credat eum in ratione conscien- tiæ id celaturum, ante illam, eum conuincat de rei veritate, illis modis, quibus in variis materiis sæpè solent delinquentes examinari, & si ne- gent,